

ושוים שאין מחללים על מעות הניתנות בסימן לבית המרחץ. (שהן פחותות ורעות. ולפרש"י שהאסימון אין בו צורה, מ"מ מוכן הוא לטיבוע, משא"כ מעות הללו גרועות יותר, שאינן עשויות במדה ובמשקל המטבע היוצא. עפ"י תוס' לעיל מד.)
חילול מעשר על מטבע שנפחתה — נתבאר להלן נב.

דפים מז — מח

קח. א. האם מעות קונות מטלטלין מהתורה? ולמאי נפקא מינה?
ב. האם משיכה קונה מהתורה?

א-ב. רבי יוחנן אמר: דבר תורה מעות קונות (כמו שמצינו בקונה מן ההקדש שאמרה תורה ונתן הכסף וקם לו (רש"י מו:). וכמה ראשונים נתנו טעמים אחרים). ומפני מה אמרו משיכה קונה — גזירה שמא יניח הקונה את קנינו בבית המוכר זמן מרובה ותיפול דליקה בשכונת המוכר ולא יחוש לטרות ולהציל. לפיכך העמידוהו ברשות המוכר כל עוד לא משך. וכן סוברים רב נחמן ורב הונא.
ריש לקיש אמר: משיכה מפורשת מן התורה (וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך — דבר הנקנה מיד ליד). ואילו לרבי יוחנן משיכה אינה קנין מהתורה אלא מדרבנן. (ומיד — למעט קרקע מאונאה. או קנה מיד — לרבות אף כשנתאנה מוכר). רבא סיע לריש לקיש מקרא וממתניתא.
מבואר בגמרא שלא נחלקו אליבא דרבי שמעון שאמר כל שהכסף בידו ידו על העליונה, שאם נתן כסף ולא משך, שוב אין הלוקח יכול לחזור בו אלא המוכר בלבד [תקנת חכמים היא שהמוכר יכול לחזור, כדי שירצה לטרות ולהציל את המקח משריפה] — שלדבריו ודאי קנין מעות דאורייתא. לא אמר ריש לקיש אלא אליבא דרבנן שחולקים על רבי שמעון וסוברים ששניהם יכולים לחזור, המוכר והקונה.

מבואר בגמרא נפקא מינה במחלוקת זו, באופנים מסוימים שאינם מצויים — שלרבי יוחנן קונה בכסף, דמלתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן, כמובא למעלה. ואילו לריש לקיש לא קנה. ועוד מבואר בגמרא להלן נפקותות לענין דין קרבן שבועה ודין מעילה (ע' לקמן). וכן נפ"מ באופן שהיו המטלטלים מונחים ברשות הלוקח המושכרת למוכר (כדלהלן מ:). וכן יש סוברים שלרבי יוחנן יכול המוכר להשתמש במעות מיד כשקיבלם, משא"כ לריש לקיש (עתוס' מג. ועוד).
וכן נפקא מינה אם קידש את האשה בחפץ שעשה בו קנין כסף בלבד; לרבי יוחנן מקודשת, שהרי מדאורייתא קנאו ושללו הוא. ולריש לקיש אינה מקודשת (רש"י מה. ד"ה קאי באבל). וכן יש נפקותא לענין קנין נכרי (ע' בכורות יג ובראשונים).

א. רב האי גאון, בה"ג, הרמב"ם הרי"ף התוס' והרא"ש, פסקו הלכה כרבי יוחנן ורב נחמן [וכן מוכיחה הסוגיא במקום אחר, לענין קנין נכרי], שמעות קונות דבר תורה.

ולדעת רש"י (ע' בכורות ג: יג ותוס'; קדושין יד: תוס' לעיל מו: ד"ה ופירי) הלכה כריש לקיש.
ב. מתנה, הואיל ואין בה מעות — יש אומרים שמודה רבי יוחנן שקונה במשיכה (תוס' ע"ז עא. ושם עב.). ויש אומרים שנקנית בחליפין או בחצר או באגב (ריטב"א בשם רמב"ן).
קנין 'יד' ו'חצר' — יש אומרים שנראה לכאורה מהסוגיא שלרבי יוחנן אינם מועילים במקח וממכר מהתורה. ואולם לדעת הרמב"ן שאפילו כשאין כסף אין משיכה מועילה, על כרחנו לומר שקנין 'יד' מועיל, שהרי נאמר 'ונתן בידה' אם המצא תמצא בידו הגנבה' (עפ"י מנחת

חינוך שלו, ט. וע"ש שהביא מהאחרונים לתמוה באיזה קנין קונה את הכסף מהתורה [ומוזה יש שהוכיחו שבמקום שאין שייך מתן מעות, קונה במשיכה לדברי הכל].

ולכאורה היה נראה לומר שודאי קנין יד מועיל מהתורה, ורק לענין משיכה נחלקו [וכשהחפץ מונח על הקרקע ומושכו — אין זה 'יד', שאינו מונח בידו]. וכן מפורש בריטב"א בשם הרמב"ן, שחצר קונה מדאורייתא אף לריו"ח. ומה שכתב המנ"ח שמהסוגיא נראה שלריו"ח לא מהני אלא כסף — לכאורה כוונתו על הוכחת הגמרא מקרבן שבועה. אך נראה שהוכחת הגמרא היא מכך שהכתוב לא אהדריה לתשומת יד, רצה לגלות לנו בזה שאין משיכה מועילה, ולעולם שייך למצוא חיוב קרבן שבועה אף בתשומת יד, כשהכניס כלי לידו או לחצרו].

ג. לפי מה שכתב רש"י שמקור קנין כסף במטלטלין מפדיון הקדש, יש לעיין שמא אין יכול לקנות מטלטלין על ידי נתינת קרקע בתורת דמים, שהרי אין הקדש מתחלל על הקרקע (עפ"י אילת השחר נד.).

קט. א. הלוקח מטלטלין מחברו ונתן לו דמים ועדיין לא משך — האם יכול אחד מן הצדדים לחזור בו מן

המקח? ומה הדין כשהמקח הופסד וכלה?

ב. הנושא והנותן בדברים, והאומר לחברו 'מתנה אני נתן לך' — האם רשאי לחזור בו?

ג. קבלת 'מי שפרע' כיצד?

א. לדברי חכמים, יכול כל אחד מן הצדדים לחזור בו מהמקח כל עוד לא משך הלוקח. רבי שמעון אומר: המוכר שהכסף בידו יכול לחזור, אבל לא הלוקח [כיון שמדין תורה כסף קונה, ורק משום שמא לא יטרח ויציל גזרו, די לתקן למוכר בלבד שיוכל לחזור בו אם הוקרו החטים, ושוב אין מקום לחוש שמא לא יציל. אבל חכמים סוברים, כדרך שתקנו משיכה למוכרים כך תקנו ללקוחות, שרצו חכמים להשוות מדותיהם (ערמב"ן)].

ואף על פי שכך הלכה, אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים בים, הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו.

א. הואיל ומשיכת הכסף אינה קונה מטלטלין, אם הופסד החפץ כגון שכלה ואבד מן העולם

— הופסד למוכר, ואף על פי שלא חזר בו מהמקח (עפ"י ר"ח ר"ף רמב"ם (מכירה ג, 1) רמב"ן רא"ש ר"ן; שו"ת רשב"ש קעה. וכ"כ הרמב"ן והר"ן בדעת רש"י. וי"ח — ע' הג"א ועוד. וערש"י סוף דף מז ובשטמ"ק).

ואין כן דעת בעל המאור, אלא כל שלא חזר בו בעוד החפץ קיים — הפסיד הלוקח (ונראה שסובר שקנין מעות חל על מטלטלין אלא שנתנו חכמים זכות לחזור בו ולהחליף החפץ בעד המעות, ולכך אם כבר נאנס — שוב אינו יכול. עפ"י חתם סופר י"ד שיד. וכן י"א בדעת רש"י — ע"ע עונג יום טוב כה; קהלות יעקב ב"מ מא; אבי עזרי מעילה ו, 1).

ב. לדברי רבנו תם, הראב"ד, הרי"ד (מט:): והרא"ש, כאשר מופסד החפץ לגמרי, אפילו רבי שמעון מודה שיכול הלוקח לחזור בו, ואפילו 'מי שפרע' אין לו. ואף אם לא הופסד אלא ירא שמא יפסד לגמרי ולכך הוא חוזר. (כן מבואר מהוכחת רבנו תם ממעשה דלהלן מט: וכן מפורש בראשונים. ויתכן שבאופן זה רבי שמעון אינו מודה. כן כתב הריטב"א (מט:): בדעת ר"ת. וכ"כ בתור"פ שם.) ונראה שגם משום 'מחוסר אמנה' אין בזה (מאירי מט:).

אבל הגאונים ורבנו חננאל כתבו שיש בזה 'מי שפרע'. וכן נקט הרמב"ן. וזה דוקא כשבא לחזור מחמת האונס, אבל אם נאנס המקח והופסד לגמרי — אין כאן 'מי שפרע', כמו

שכתב רב האי גאון בספר המקח (יג. מובא ברמב"ן רשב"א ור"ן. וע' גם בתוס' להלן סד. ד"ה אי, שכתבו לחלק בין הפסד גמור ושאינו גמור — כגון יין שהתמיץ דאיכא דניח"ל בחלא). ויש סוברים שגם לאחר שהופסד המקח מקבל 'מי שפרע' (עפ"י הג"א בשם ראב"ן).
 ג. הוול ולא הופסד לגמרי — כתבו התוס' שמצד הדין יכול הלוקח לחזור בו אף לרבי שמעון [אלא מקבל עליו 'מי שפרע']. לא נחלקו חכמים ורבי שמעון אלא כשלא הוול ולא הוקר; לחכמים שניהם חוזרים ולרבי שמעון המוכר בלבד יכול לחזור. ויש חולקים וסוברים שלרבי שמעון אין הלוקח יכול לחזור בהוול אלא בשהופסד לגמרי (ר"ח, מובא ברמב"ן).
 ד. אמר לו המוכר ללוקח, קח מקחך שמא ייגנב או ייפסד. והלה השיבו, הנח את המקח במקומו והריתו באחריותי — נראה שהאחריות מוטלת על הלוקח [וכמו אילו אמר לו תן המקח לפלוני, הרי הוא מתחייב מדין ערב] (עפ"י שו"ת הרשב"ש קעח).

ב. שנו בברייתא, הנושא ונותן בדברים — לא קנה. והחזור בו אין רוח חכמים נוחה הימנו (אבל אינו נמסר לקללה כלל. ערשב"א). ודוקא בדברים ללא נתינת מעות, אבל נתן מעות — הרי הוא עומד ב'מי שפרע' כאמור.

הנושא ונותן בדברים והניח לו משכון — אינו עומד ב'מי שפרע' (רמב"ם מכירה ז,ה; ר"ף ורא"ש — עפ"י קדושין ה. וכן הביא הרמב"ן מהירושלמי. וכן הסכים הריטב"א. ומדובר במשכון שאינו משמש כתחילת פרעון, וכדלקמן). ויש מפקפקים בזה (ערשב"א שהקשה על הרי"ף ונשאר ב'צריך עיון'. ובאבי עזרי (מכירה ה,ד) הביא בשם הר"ן שחולק על הרי"ף. וצ"ע, שלפנינו מפורש בר"ן (להלן מט.) לסייע להרי"ף).

ולהלן (מט.) הוכיחו מברייתא זו ש'דברים — יש בהם משום מחוסרי אמנה, כלומר אסור לו לאדם לחזור בו מדבריו שאמר לחברו, אפילו לא עשה מעשה קנין כלל. ונחלקו בדבר רב ורבי יוחנן (ורצו לתלות זאת במחלוקת תנאים); רב אמר: דברים אין בהם משום 'מחוסרי אמנה'. וכך הורה לרב כהנא למעשה. ורבי יוחנן אמר: דברים יש בהם משום 'מחוסרי אמנה' ואסור לאדם לחזור בו מדבריו. ובארז בגמרא שלא אמר רבי יוחנן אלא במתנה מועטת, אבל האומר לחברו מתנה אני נותן לך, והיא מתנה מרובה — מותר לחזור בו [ומכל מקום בשעה שאומר ליתן לו צריך שיהא בדעת גמורה. ערי"ף ר"ה ונמו"י], לפי שאין דעתו של זה סמוכה על דבריו.

א. הלכה כרבי יוחנן (רי"ף וש"פ). ומבואר מדברי רש"י ותוס' (מט.) שגם כשנשתנה השער אסור לחזור מדבריו אעפ"י שמפסיד. וכן דעת הראב"ד והרמב"ן. [ואפילו במכר מרובה אסור לחזור, כדין מתנה מועטת דסמכא דעתיה. רשב"א ר"ן ועוד]. ואילו בעל המאור נקט (והביאו הרא"ש בסימן יד) שמודה רבי יוחנן בזה שמותר לחזור (וכן הביא הריטבא בשם 'רבינו' — הוא הרא"ה ז"ל כפי הנראה).

יש מי שכתב לדייק מפרש"י (מט. ד"ה שלא) שאם לא נשתנה השער אסור לחזור בו אפילו לדברי רב (הריטב"א שם. [וע' גם בספר דבר אברהם ח"א א ענף ו]. והוא עצמו אין דעתו כן). יש מי שכתב שאם חושש מהפסד גמור של המקח, באופן שהאונס המעותד ניכר, מותר לחזור בו, ואין בזה משום 'מחוסר אמנה' אפילו לרבי יוחנן (עפ"י מאירי מט:).

ב. אף על פי שלרבי יוחנן, החזור בו מדבריו מחוסר אמנה הוא — אינו נקרא 'רשע', שלא עבר על מצוה שבתורה (עפ"י ראב"ד רשב"א ור"ן להלן מט.).

ג. הגדרת 'מתנה מרובה' ו'מועטת' לא נתפרשה, וכל אדם לפי מה שהוא (עפ"י ריטב"א), לפי ממונו ועשירותו (ע' שו"ת מהרי"ו פב).

ד. במתנה מרובה, יש מי שכתב שאעפ"י שמותר לחזור בו, אין זו מדת חסידות (עפ"י פרי יצחק. וכן נראה מדברי המאירי). ויש מי שהקשה על כך וצדד להוכיח שגם משום מדת חסידות שרי. וכן לרב שאמר דברים אין בהם משום מחוסרי אמנה, מותר אף משום מדת חסידות (ע' אילת השחר מט.).

ה. כשאמר לעני ליתן לו מתנה מרובה — נעשה נדר ואין יכול לחזור בו (ר"ן ועוד — עפ"י הירושלמי). ויש שמשמע מדבריהם שאינו חייב מדין נדר אלא משום כיעור, שמחליש דעתו של עני ומדכא את רוחו (כ"מ במאירי בפירוש הירושלמי).

ו. אמר לחברו ליתן לו דבר שאין שייך בו קנין — אין בו משום 'מחוסר אמנה', כגון שהבטיח לחברו שימול את בנו, אפילו עשה קנין — אין זה כלום שקנין דברים בעלמא הוא (שו"ת הרא"ש קב, י).

ג. אביי אמר: בית דין מודיעים ואומרים לזה הבא לחזור, דע שאם תחזור סופך להיפרע ממך. אבל אין מקללים אותו (ונשיא בעמך לא תאר. ולמדו שאר כל אדם מחרש נשיא ודיין — בסנהדרין טו). רבא אמר: מקללים אותו (בעמך — בעושה מעשה עמך).

א. הלכה כרבא (ר"ף ועוד). ומשמע שאומר לו הדיין: 'מי שפרע... הוא יפרע ממך אם אינך עומד בדיבורך'. אבל הרמב"ם ז"ל כתב (מכירה ז) שאומר לו 'הוא יפרע ממני שאינו עומד בדיבורו' (רא"ש). והמאירי נקט לעיקר שמוזכרים אותו בשמו, לומר הוא יפרע מפלוני שאינו עומד בדיבורו.

ומבואר בתוס' שלא התירו לקלל אדם זה בחנם כי אם לקללו על המקח הזה שחזור בו. ויש מי שכתב לשמוע מדברי הר"ף והריטב"א שחולקים וסוברים שגם שאר קללות מותר, שאין זה בכלל 'עושה מעשה עמך' (ע' אבי עזרי ממרים ה, יב).

ב. דנו אחרונים על יורשים הבאים לחזור מנתינת מעות של מורישם, האם מקבלים 'מי שפרע' (ע' שואל ומשיב חמישה עו). ויש מי שצדד לומר שלריש לקיש אינם ב'מי שפרע' מפני שלא היו ביניהם דברים, ולרבי יוחנן אפשר שגם היורשים ב'מי שפרע' (עפ"י אילת השחר מט.).

כתב הרמב"ן (וכן צדד הר"ן) שלא מצינו 'מי שפרע' בקרקעות, באופן שלא קנה מסיבה כלשהי, כגון במקום שכותבים שטר או מחמת דבר אחר. ואין הדבר מוסכם. (ע' בית יוסף חו"מ רד; פרי יצחק ח"ב נו).

דף מח

ק'. א. האם יש חיוב קרבן שבועה בכפירת מומן שאין בה קנין בחפץ או יחוד כלי?
 ב. מדוע בפרשת קרבן שבועה נמנו בחיוב השבון כל המקרים המנויים בתחילת הפרשה מלבד 'תשומת יד'?

א. רב חסדא אמר: 'תשומת יד' (= הלואה) ו'עושיק' (= כפירה בשכר שכיר) שאמר הכתוב בפרשת קרבן שבועה, כגון שיחד לו כלי להלואתו / לעשקו, שממנו יפרע לו. [בדומה לפקדון גזל ואבדה שיש בהם כפירה בכלי מסוים]. אבל בלא יחוד כלי — פטור מקרבן אשם. כן פרש"י ותוס'.

ומשמע בגמרא (וכן מפורש בתוס') שלריש לקיש שאמר משיכה קונה מהתורה, אינו חייב אלא אם חברו משך את הכלי וקנאו. ולרבי יוחנן אין צורך בקנין משיכה אלא אף ביחד לו כלי — חייב.

א. מבואר מדברי התוס' (בכתובות מב) שאפילו יחד לו כלי בתורת משכון בלבד ולא להיות שלו, די בכך. (ויתכן שאין הדבר מוסכם. ע' קצות החשן עב סק"ב — בדעת ר"י מגאש). ואפילו יחד לו כלי לשעבוד בלבד, שעשאו אפותיקי ולא משכון — בכלל יחוד כלי הוא, שלא נתמעט אלא כפירת דברים (עפ"י חזו"א חו"מ לקוטים ז, כה).

ב. הרמב"ן והרשב"א נוקטים [דלא כפרש"י ותוס'] שאם תבעו מלוה או חוב אחר וכפר בו — חייב קרבן שבועה, ואין צריך יחוד כלי. (וכן נקטו הריטב"א [כאן ולהלן נד.]. והר"ן ועוד. וכן נראה מהשמטת הרמב"ם דין יחוד כלי). לא דנו בגמרא אלא כשתבעו כלי, והוכיחו משיכה קונה שאל"כ כפירת דברים בעלמא היא, שהרי אין כלי חברו בידו. או יש לפרש שדיון הגמרא נסוב אודות לשון השבת הגזלה והעושיק שאמר הכתוב, שמשמע שמשיב כלי בעין).

ב. אעפ"י שנתרבו כל המקרים האמורים בתחילת הפרשה, להישבון (או מכל אשר ישבע עליו לשקר), לא חזר הכתוב בפירושו על 'תשומת יד' אלא על השאר — מכאן הביא רבא סיוע לריש לקיש שמשיכה קונה מהתורה, הלכך תשומת יד שאין בה משיכת כלי, אין בה השבון ואינו חייב קרבן שבועה. אבל שאר הדברים המנויים, יש בהם חפץ מסוים. [ואף עושיק שכר שכיר — כגון שהשכיר נטל ממנו כלי וחזר והפקידו אצלו, וכפר בו]. ובכך שחזר הכתוב על כולם ולא חזר על תשומת יד, לימדנו דבר זה. ורבי יוחנן שאומר אין משיכה קונה, מפרש שחזר הכתוב בעושיק לומר שהוא בהשבון ובקרבן, והוא הדין לתשומת יד, שדומים שניהם זה לזה. (ע"ע משך חכמה ס"פ ויקרא).

קיא. א. הגותן פרוטה של הקדש לבלן, בשכר רחיצה בבית המרחץ, או לספר כדי שיספרנו, או לסיטון — האם מעל בנתינתו?

ב. שכירות פועלים [וחפצים] — באיזו פעולת קנין היא חלה?

א. גזבר שנתן בשוגג פרוטה של הקדש לבלן כדי לרחוץ במרחץ — מעל, אעפ"י שעדיין לא רחץ. ודוקא בכגון בלן שאין שם מה למשוך אלא מיד בנתינת הפרוטה הוא מזומן לרחוץ, הלכך עם נתינתה חלה השכירות, אבל דבר שיש בו מה למשוך, כגון ספר — לא מעל עד שימשוך (השוכר את כלי התספורת). וכן הדין בספן ובשאר בעלי אומנות שיש בהן משיכה.

מבואר בגמרא שריש לקיש מעמיד הדברים בספר ישראל שיש בו משיכה מהתורה. אבל בנכרי מעל מיד בנתינת המעות, שלשיטתו אין משיכה בנכרי (או קנה מיד עמיתך — לעמיתך במשיכה ולא לנכרי). וריו"ח מעמיד בנכרי, שלשיטתו יש לנכרי משיכה [הלכך בספר לא מעל עד שימשוך, ואילו בבלן מעל מיד שאין שם משיכה], אבל בישראל אין משיכה קונה מהתורה, הלכך מעל בנתינת המעות. נתנה לסיטון (כמקדמה וערבון על הפירות שיתן לו בעתיד) — מעל, ואעפ"י שלא משך. ודוקא לרבי שמעון ורבי יוחנן שהמעות קונות מהתורה, אבל לריש לקיש לא מעל עד שימשוך. (ובסיטון נכרי מתהפכים הדינים כנ"ל; לריש לקיש — מעל, שלדבריו קונה בכסף ולא במשיכה. ולריו"ח לא מעל עד שימשוך).

הרמב"ם (מעילה ו, ט-י) פסק נתנה לבלן או שאר בעלי אומנויות — מעל. ואם קנה בה חפץ ולא משר, בישראל לא מעל. (וע' בבאור שיטתו באבי עזרי שם ובלח"מ מכירה ג, א. וע' באורך בשו"ת עונג יום טוב כה).

ב. משמע בסוגיא ששכירות פועל [או חפץ] שלפי ענינה שייכת בה משיכה, לא קנה בנתינת כסף עד שימשוך, ושאין בה משיכה — קנה בנתינת המעות.
יש אומרים (ער"ן מט: ולהלן צט: וכ"כ שם הריטב"א) שלרבי יוחנן מעות קונות בשכירות מטלטלין — שאין שייך לגזור בזה משום 'נשרפו חטיך בעליה', כיון שהגוף שלו — יטרה ויציל. (וכן הוכיחו מדברי התוס' בע"ז סג. ד"ה והא. עפ"י רעק"א; אבני נזר חו"מ נב מהודש ג, ב). ואין כן דעת הרשב"א.

דפים מח — מט

ק"ב. א. שנים שעשו ביניהם עסק מכירה ולא עשו קנין, ונתן המוכר ערבון, האם הערבון קונה? האם קונה כנגדו או כנגד הכל?

ב. המלוה את חברו על המשכון, האם שביעית משמטתו?

א. ערבון (= תשלום הלוקח מקצת מדמי המכר); רב אמר: כנגדו הוא קונה, ולא קנה הכל. ורבי יוחנן אמר: כנגד כולו הוא קונה.

אמרו במסקנת הסוגיא שמדברי רשב"ג בברייתא מבואר שבמקום שהכסף קונה ממש, כגון בקניית קרקע — בתשלום מקצת הדמים קנה הכל [ושאר הדמים מוטלים על הקונה כחוב]. לא נחלקו אלא בקניית מטלטלין שאין המעות קונות אלא לענין 'מי שפרע' — האם עומד ב'מי שפרע' על הכל או שמא רק על החלק שכנגד הערבון, אבל אם לא לחזור מהשאר — חוזר ואינו ב'מי שפרע'. וכן סבר רבי חייא בר יוסף, שנתנו לו מקצת מעות עבור מלח, והוקר המלח, ורצה לחזור בו מהעודף על מה שכנגד המעות שקיבל.

מבואר מסוגית הגמרא (כמו שפירש הרמב"ן ושו"ר) שדברי רבי יוחנן שנויים במחלוקת תנאים, ולא אמר רבי יוחנן אליבא דרבי יהודה הנשיא.
הלכה כרבי יוחנן (רי"ף).

ישנו סוג נוסף של עירבון (כן פרש"י. ובתור"ד פרש בע"א), שאינו בא כתחילת פרעון אלא ענינו לקנוס את החוזר בו. ובוהו נחלקו תנאים; רבי יוסי אמר: הנותן ערבון לחברו ואמר לו, אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך. והלה אמר: אם אני אחזור בי אכפול לך ערבונך — נתקיימו התנאים [שסובר רבי יוסי אסמכתא קניא]. רבי יהודה אמר: קנה [המקח] כנגד ערבונו (פרש"י ורמב"ן ועוד, שניהם אינם יכולים לחזור מלקיים מן המכירה כנגד הערבון ויכולים לחזור על השאר. והקנס שקנסו עצמם אינו כלום. ויש סוברים שמחילת הערבון חלה. ומדובר שאמר 'אכפול לך ערבונך' — במקח ולא במעות, שאם כן למה יקנה הלוקח. תוס'). ופירש רשב"ג כגון שאמר 'ערבוני יקון'.

א. כתבו התוס': לא אמר רבי יהודה קנה כנגד ערבונו אלא בעל כרחו של מוכר, אבל לא

בעל כרחו של לוקח, שאם ירצה לא יקח כי אם מעות, שאומר איני חפץ במעט מקח.

ב. מדברי רש"י מבואר שאם אמר לו בפירוש ערבוני יקנה את הכל — באנו למחלוקת רבי